

הלכות שפת סימן ששה

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק י]

נסים קמדיקא נהוג קל אלו הדינים במבואות שלנו⁽¹⁰⁾.

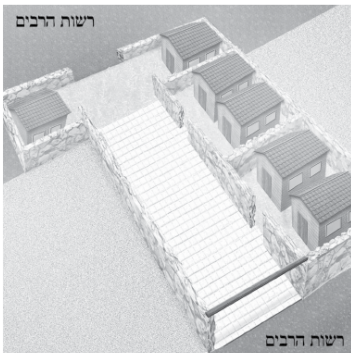
12) טעמו של האבן העזר, כיון שהפירצה ניתרת על ידי שהעומד שבצידה מרובה על הפרץ, שכלל הוא שכל מקום שמועיל בו לחי אפשר להתירו על ידי עומד מרובה, כמבואר בגמרא (עירובין ה, ב) שהיתר של עומד מרובה במבוי נלמד בקל וחומר מלחי. וטעמו של הבית מאיר הוא, על פי דברי הריטב"א (עירובין ו, א) שכתב שלחי ועומד מרובה מועילים רק לתקן פתח, אבל פירצה אינה ניתרת אלא על ידי צורת הפתח, ופירצה זו שבצד המבוי הרי שם פירצה עליה ולא פתח. [ואף שמן התורה מועיל עומד מרובה מכל הצדדים, מ"מ כשהרבים בוקעים בפירצה בטל מדרבנן העומד המרובה וצריך לעשות שם תיקון, ואי אפשר לתקן אלא על ידי צורת הפתח]. והביה"ל נשאר בצ"ע למעשה, ואם כן יש להקפיד שלא תהיה שום פירצת ד' טפחים בצידי המבוי במקום הילוך רבים.

מאידך, דעת החזו"א (א"ח סי' סה ס"ק כא ו-נג) שאם עשה לפתח המבוי צורת הפתח ונפרץ מן הצד, יש להתיר פירצה זו על ידי עומד מרובה או בפס ד' טפחים, אבל לחי אינו מועיל. וביאר, שלחי מועיל במבוי שאורכו יותר על רחבו רק בצד של רוחב המבוי שדינו כמבוי, ולא בצד האורך שדינו כחצר [וחלק בזה על הפמ"ג והשו"ע הרב והאבן העזר שהביא הבה"ל, שכתבו שאפשר לעשות לחי]. ואם לא עשה צורת הפתח בראשו ורבים בוקעים בפירצה, כתב (שם) שאי אפשר להתירה על ידי עומד מרובה או פס ד' טפחים, כיון שדין מבוי זה כמבוי מפולש שצריך לעשות בצידי האחד צורת הפתח [כמבואר בשו"ע לעיל סי' שסד ס"א]. ואם המבוי נפרץ בשני צידיו והפרצות מפולשות זו כנגד זו, כתב שם (ס"ק ס) שאם הפרצות רחבות ד' טפחים יתכן שאף אם אין הרבים בוקעים שם אסור, ואפילו אם יש שם גידודים. אמנם במקום אחר (שם סי' פח ס"ק ד) כתב, שאם יש גידודים אינו נאסר בפירצת ד' טפחים.

[שו"ע ס"ג]

מבוי שנקרץ במלואו לקצר ונקרץ הקצר מצד השני לרשות הרבים⁽¹³⁾.

13) כזה

המשך במילואים עמוד 16

[ביה"ל ד"ה דלא בקעי בה]

אך קצת העפוב הוא מחמת קצת נטיט⁽¹¹⁾.

11) ובמקום המטונף ברפש וטיט, האם נחשב 'לא בקעי רבים' גם אם הרבים עוברים שם, או שמא אפילו כשאין רבים עוברים שם אינו נחשב 'לא בקעי רבים' עד שיהא מטונף כל כך שלא יוכלו לבקוע שם, בשו"ת מהרש"ם (ח"ב סי' עו) הביא את דברי השואל שהסתפק בזה, ובתשובת המהרש"ם נראה שנקט לחומרא, שאפילו כשאין רבים עוברים שם צריך עיכוב של טיט וכדומה כדי שלא יחשב בקעי רבים.

ומדברי הבה"ל משמע שחלק על שני הצדדים, שהתיר כשאין בקיעת רבים אפילו אם אין שם טיט, ומאידך ממה שכתב שכעת העיכוב הוא מחמת רפש וטיט, משמע שלא התיר על ידי טיט לחוד כשרבים הולכים שם.

אמנם כשיש גידודים [מחיצה ג' או ד' טפחים] ורבים עוברים שם, הרי זה ערף מרפש וטיט, כמבואר בגמרא (עירובין ה, א) שאפילו לרב הונא שאסר בין בבקעי רבים ובין בלא בקעי רבים, מ"מ כשיש גידודים במקום הפירצה, שיעור הפירצה לאסור הוא עשר אמות. וראה מה שכתבנו בזה במשנ"ב לעיל ס"ק ט.

[ביה"ל ד"ה צריך]

דלעולם צריך במקום הפירצה צורת הפתח דוקא⁽¹²⁾.

הלכות שבת סימן ששה

באר הגולה רכח

ר ש"ד ז קנה (1)
ח ה"א"ש שם מ"א
דרינדינאט"ש קנה (2)

בקעי בה רבים, אפלו לא נפרץ רק ארבעה טפחים, (יא) *צריך לתקנו שם (הר"ף והרא"ש וטור): ג (יב) ימבוי (יג) שנפרץ במלואו לחצר ונפרץ החצר מצד השני לרשות הרבים⁽¹³⁾, (יד) אם לא ערכו בגי חצר עם בגי המבוי, (טו) חצר מותר (טז) אפלו נפרץ נגד פרצת המבוי, (יז) ואפלו בקעי בה רבים, (יח) ובלבד שלא יהא יותר מעשר, ומבוי אסור (יט) אפלו אינו כנגד פרצת החצר⁽¹⁴⁾, דכיון שלא ערכו עם המבוי אסרת עליו, *וכגון (כ) ששנקנסו בתלי המבוי בחצר בענין שאין הגופסין שנשארו

שערי תשובה

אחר, ע"ש. ומה שיש לענין בדבריו ענין בסימן הנ"ל: ושם מבאר דין עיר שאינה מקפת חומה, וכדי להחיר הטלטול תקנו המבואות בצה"פ, וביום השבת נתקלקל צה"פ במקום אחד ונטלו הקנים ונתה שם צה"פ העשוי לחסם את העיבורים מחמת ששם בית הפסס אשר הוא בהרבה צירות שקורין שנקא"ן ושם מקום פניו בין השקא"ן ובין בית הפסס שאפלו כארבעה טפחים ובני העיר יצברו שם כנגד, וחשש השואל בזה לפי מ"ש המג"א דמבואות שלנו אי בקעי רבים פרצתו בדי, ויש להקל בדריבד דכיון שבמקום המבוי

באר היטב

ואין דרך רבים לעבר באותה מחיצה, רש"י. וכל-שכן אם נשתירו גדרים המעפפים ההלך. ואמרין בנמא דף ה חצר פרצתו ב' אמות, וכמ"ש ס"א. וצ"ע במבואות שלנו אם יש להם דין חצר לענין זה, וה"ה בעיר המקפת חומה ונפרץ בה פרצה בדי"ט ובקעי בה רבים, לדין דקמ"ל דיש לה דין חצר, צ"ע אם יהא מותר, ויש להחמיר, מ"א. ועני עוד במ"א בסימן שסג של צה"פ הדרך רחב, מסקנא אין רבים נדחקים דרך הפרצה דחוקה בזה, נ"א כי דחיק מעלמא בעגלות שמתקבצין שם ולכן נדחקים לצדדן ולא ניתא משמיטתה הוא, ומשום שברחוק מן הפתח קצת י"ל דגם א"י מודה בשאינו רק מצד אחד, ולכן אף שלכתחלה אין לסמוך על צדדן לגודל פרצה זו שאין צה"פ מוגיל לכשל פרצה שאפלו, מ"מ פון

באר הלכה

רבים. עני משנה בדרנה, והוא מפורש רש"י. ועני בפר"מ נדחים שרצה לומר, ודלעת הלבוש אפלו אין שם רפש וטיט, כל שאין דרך רבים לעבר שם מקרי לא בקעי רבים, ובעין זה מצאתי ברבנו זקנים שהעתיק מימא"ר זו וכתב שרבים נקנסים בו דריי, ומשמע דכל שלא היה באופן זה, מקרי לא בקעי בה רבים; ואפשר דגם דעת רש"י כן הוא, אף שרש"י כלל בזה אפלו היבא שהפרצה הוא נגד מקום שרבים הולכים שם אך קצת העוכב הוא מחמת רפש וטיט⁽¹¹⁾. אחר"כ מצאתי בפתחי תשובה בשם שואל ומשיב שקבת גס-כ"ן צעין מה שצדדנו: * צריך לתקנו שם. עני פרי"מ נדחים שמצדד דאפלו פתוח לברמלית יש לומר דמכשל לפתח וצריך תחוק שם, וניראה דבתקון לחי או קורה שם סגי, עד כאן לשונו. ובשלחן צדק הגר"ז כתב שדינו כמבוי מפלש, שצריך צורת הפתח מצד אחד ולחי או קורה מצד השני, וידוע שצורת הפתח מצד אחד ובצד השני לחי וקורה כמבוי מפלש הוא אפלו כשמשלש לבקעה. והנה לפי דבריו, אם עשו בצד שפתח המבוי בו צורת הפתח, סגי במקום הפרצה בלחי וקורה, וכן ראיתי בכמה אחרונים שמצדדים כן. ודעת האבן העזר, דכיון שיש בצד פתח המבוי צורת הפתח, שוב אין צורך במקום הפרצה אפלו לחי וקורה; אכן בבית מאיר, כפי מה שהעתיק בשם הרמב"א, משמע דלעולם צריך במקום הפרצה צורת הפתח דוקא⁽¹²⁾, וצריך עיון למעשה: * וכגון שנקנסו וכו'. ומיני שמשלשין

משנה ברורה

דרך הרבים [ולברוש]. והנה בקעי"ג מ"באר דלענין חצר, תמיד שעור פרצתו בעשירה אפלו בקעי בה רבים, ומסתפק המגן אברהם, דלפי מה דמבאר בסימן שסג סעיף כו בהג"ה דמבואות שלנו דין חצרות יש להם, אפשר דגם לענין זה דין חצרות יש להם; והוא הדין בעיר המקפת חומה ונפרץ בחומתה פרצה בארבעה טפחים ובקעי בה רבים, אם גם לענין זה יש לה דין חצר? וס"ס דיש להחמיר. ועני בספר בית מאיר שהקארי"ה בזה וס"ס דמדינא נוהג כל אלו הדינים במבואות שלנו⁽¹⁰⁾: (יא) צריך לתקנו שם. הינו, שישמשנו מארבעה טפחים (ט) או שישעשה שם צורת הפתח: ג (יב) מבוי וכו'. מפני שסעיף זה יש בו הרבה פריטים לכן אקדים הקדמה קצרה, והוא: ידוע מסימן שסד דמבוי המפלש לרשות הרבים חמור משאינו מפלש, דצריך בו צורת הפתח מצד אחד. ויבאר בסעיף זה, אם מפסיק חצר בין קצה המבוי לרשות הרבים ונפרץ החצר משני צדדיו כעשר אמות [ונשארו גופסין מכאן ומכאן], דנמצא העומד כמבוי וראה רשות הרבים כנגדו, דלא היה לחצר דפן אחר כי אם דפן המבוי הנקנס בתוכו, מהו דינו של המבוי וחסר, אם מותר לטלטל בם? אולי נדון המבוי מחמת זה כמפלש לרשות הרבים [ורב"א בו שיש חלוקה אם פרצת החצר שלצד רשות הרבים מכאן כנגד פרצת החצר שלצד המבוי, אז נדון כמפלש, ואי לא לא], וגם הלא אנשי החצר יכולין לאסר עליו אם לא ערכו יחד, ואין הדין לענין חצר, הלא פרוץ לרשות הרבים: (יג) שנפרץ במלואו. לאפוקי כשנשארו בו גופסין, נדון כחלי, ואין יכול החצר לאסר עליו אף כשלא ערכו יחד: (יד) אם לא ערכו וכו'. נקט לא ערכו לרבותא, דאפלו בזה דמבוי אסור לטלטל ובדלקמה, אפלו הכי בחצר מותר ואין המבוי יכול לאסר עליו: (טו) חצר מותר. דהפרצות שיש בכתליו לצד המבוי ולצד רשות הרבים, (י) ביון שאין בהם יותר מעשר אמות הוו כפתחים, ובגי המבוי גס-כ"ן אין יכולים לאסר עליו (יא) ביון שאין להמבוי דריסת הרגל על החצר: (טז) אפלו נפרץ נגד וכו'. וידוע לומר, אף דלגבי מבוי איתא לקמה דאם היה פרצתה מכונת נגד פרצת החצר חשבינן לה כמפלש לרשות הרבים ואסור בכל גווי, מכל מקום לענין חצר לא מחמירין בזה: (יז) ואפלו בקעי בה רבים. אף-על-גב דלעיל במבוי פוסל בקעי רבים: (יט) כאן לענין חצר לא משגיחין בבקעי רבים: (יח) ובלבד וכו'. רוצה לומר, בין הפרצה שלצד רשות הרבים ובין הפרצה שלצד המבוי, דאז חשיבי כפתחים, אבל אם היה הפרצה יותר מעשר אמות (יג) חשוב פרצה גמורה, ודרי נפרץ למקום האסור לה ואינו נהר נהר אלא בצורת הפתח, ובדלעיל בסימן שסג סעיף ב: (יט) אפלו אינו כנגד. רוצה לומר, אפלו אם הפרצה שלצד רשות הרבים לא היה מכאן נגד פרצת החצר שכנגדו, ואם-כן אין אנו יכולים לאסר לטלטל במבוי משום מפלש לרשות הרבים, אפלו הכי אסור משום חסרון העורב, וכמו שמפרש והלך, ואסור אפלו לא בקעי רבים מרשות הרבים למבוי דרך החצר: (כ) שנקנסו בתלי המבוי בחצר. הינו, ששקצה בתלי ארץ המבוי נקנסין להלן בתוך החצר, ועל-דיניה נראו גופסין החצר מכאן ומכאן ששם רק בתלי החצר, משום הכי לא נוכל לצרף הגופסין להמבוי,

שער הציור

(ט) כן כתב בספר בית מאיר. ועני באור הלכה: (י) אחרונים: (יא) רש"י: (יב) ט"ז ושאר פוסקים: (יג) ואסור אפלו אין פרצתו נגד פרצת המבוי וגם לא בקעי רבים דרך החצר. ובכל זה אין חלוקה בין אם הפרצה בחצר יותר מעשר הנה בצד המבוי או בצד רשות הרבים, אכן לענין ערוכ יש חלוקה, דאם היה הפרצה יותר מעשר בצד רשות הרבים לא מקרי אפלו אם ערכו בני החצר עם בני המבוי יחד, ואם היה הפרצה יותר מעשר לצד המבוי, אז מקרי כשערכו יחד לטלטל בחצר, ולענין מבוי עני לקמה בשלחן ערוך⁽¹⁵⁾:

ציורים: (1) (2)

הלכות שבת סימן שסה

הַחֶזֶר נִרְאִין *לְמִי שְׁעוֹמֵד בְּמִבּוּי, 'אָבָל אִם נִרְאִים, עוֹלִים לוֹ *מִשּׁוּם (חִי'16) *וּמִתֵּר. וְאִם עֲרָבוּ בְּנֵי הַחֶזֶר עִם בְּנֵי הַמִּבּוּי וְהַפְרָצָה שֶׁבְּמִבּוּי לַחֶזֶר (כֹּא) *אֵינוֹ מִצֵּד הַחֶזֶר, וּפְרָצוֹת הַחֶזֶר מִצֵּד הַשְּׁנִי אֵינָן מְכֻנּוֹת כִּנְגֵד פְּרָצַת הַמִּבּוּי¹⁷, וְהַחֶזֶר שֶׁל רִבִּים, גַּם הַמִּבּוּי מִתֵּר; אָבָל אִם לֹא עֲרָבוּ, אוֹ אִפְּלוּ עֲרָבוּ *וּפְרָצַת הַחֶזֶר לְמִבּוּי *מִצֵּד¹⁸, אוֹ אִפְּלוּ בְּאֶמְצַע הַחֶזֶר וּפְרָצַת הַחֶזֶר (כֹּב) מִצֵּד הַשְּׁנִי כִּנְגֵדָה, 'אִלּוּ אִפְּלוּ אֵינָהּ כִּנְגֵדָה וְהַחֶזֶר הוּא (כג) שֶׁל *יָחִיד, אֲסוּר. *וְאִם נִפְרָץ לְרִחְבָּהּ פְּחוּתָהּ מִסָּאֲתִים¹⁹, אוֹ יוֹתֵר עַל סָאֲתִים וְהָקָף לְדִירָה, דִּינוּ כְּאִלוּ נִפְרָץ לַחֶזֶר; אָבָל אִם יָתְבָה עַל סָאֲתִים וְלֹא הִקְפָה לְדִירָה, הִי (כד) *כְּאִלוּ נִפְרָץ לְכַרְמְלִית וְצִירָף תִּקּוֹן: ד *מִתֵּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ מִחַת הַקְּזוּרָה (כה) *וּכְנֵגֵד הַלְחִי. *וְהֵנּוּ מְלִי *בְּפִתּוֹחַ לְרִשּׁוֹת־הָרִבִּים, (כו) 'אָבָל בְּפִתּוֹחַ לְכַרְמְלִית אֲסוּר (כז) *בִּין מִחַת

בְּמִקְרָא ח' צ כָּרַב וְרַבִּי חַיָּא וְרַבִּי יוֹחָנָן ק' שָׁם ט' וּכְרָבָא ר' שָׁם

באור הלכה

מִשְׁנֵה בְּרִיחַ

אָבֵל אִם לֹא נִגְנְסוּ לַפְּנִים, חֲשִׁבִין הַגּוֹפּוֹתִים גַּם לְהַמְכוֹי וְנִחְשְׁבִין
לְכַלְחִים מִכָּאן וּמִכָּאן וְשׁוֹב אֵין הַחֲצֵר יָכוֹל לְאָסֹר עָלֵינוּ!:

(כא) אֵינוֹ מֵצֵד הַחֲצֵר. אֵלֹא בְּאֻמָּצֵה הַחֲצֵר, דְּאֵלוּ הִיָּה כֵן
(ד) שְׂכַתֵּל הַמְכוֹי שׁוֹה בְּאֻרְךָ כְּתֵל הַחֲצֵר אֲפִלוּ מֵצֵד אֲחֵד, נִרְאֶה
מְכוֹי אֻרְךָ, וּמוֹשֵׁף עַד רִשׁוֹת־הַרְבִּים שֶׁנִּגְנְדוּ וּמִפְּשֵׁל וְאֲסוֹר:
(כב) מֵצֵד הַשְּׁנִי כִּנְגֻדָּה. דְּעַל־יְדֵי־נֶגֶד נִדּוּן הַמְכוֹי כִּמְפִשֵׁל,
וְנוֹשֵׁף עַד רִשׁוֹת־הַרְבִּים שֶׁנִּגְנְדוּ: **(כג)** שֶׁל יָחִיד, אֲסוֹר. דְּשִׁמָּה
(טו) יִמְלֹךְ וְיִנְהַג בְּתִים בְּרִמָּה הַחֲצֵר הַעוֹדֵף עַל הַמְכוֹי, וְהוּא לֹא
מְכוֹי נִפְרָן מִצְדוֹ שֶׁל חֲצֵר וְאֲסוֹר, וְכֹנֵן! **(כד)** כְּאֵלוּ נִפְרָן
לְכַרְמִלִית!:

וְעַל־כֵּן אֲפִלוּ אִם אֵין נִגְנְסִין כְּתֵלֵי הַמְכוֹי בַּפְּנִים
בְּחוּף הַרְסָקָה וְהַגּוֹפּוֹתִין נִרְאִין מִבְּחוּץ, אֲפִלוּ הִכִּי אֲסוֹר לְטַלֵּט
בְּחוּף הַמְכוֹי, דִּהְשָׁמָה לְרַסָּקָה גּוֹפָא לֹא מִהֵנִי הַגּוֹפּוֹתִין לְהִיֹּת
מֵתֵר לְטַלֵּט בָּהּ דִּהָא כְּרִמִּלִית הִיא, אִדְּךָ יוֹעִיל זֶה לְהַמְכוֹי!:

מְכוֹי
שִׁפְתוֹתָ רוּחַ רְבִיעִית שֶׁלֹּו לְצֵד הַנְּהָר, (טו) אִם שִׁפְתֵּי הַנְּהָר שֶׁאֲצֵל
בְּתִים הוּא עֲמֵק עֲשָׂרָה טַפְחִים, אֵל עַל־כֵּל־פְּנִים הוּא מִשְׁפַּע כֹּל־
כֶּף שִׁבְתוֹף שִׁפְפֵּה אֲמוֹת עוֹלָה שֶׁשְׁעוֹ עֲשָׂרָה טַפְחִים, אִם־
כֵּן נִחְשֵׁב הַמְדָּרוֹן הַנֶּה לְמַחֲצִיחַ וְאֵין צָרִיךְ שׁוֹם תְּקוּן, דְּמֵיֵא לֵא
מִכְטִּילֵי מַחֲצִימָא, אָבֵל אִם מֵצֵד הַעִיר אֵין מִשְׁפַּע כֹּל־כֶּף, אִף־עַל־
פִּי שִׁמְצֵד הַשְּׁנִי שֶׁל הַנְּהָר הוּא עֲמֵק עֲשָׂרָה, (י) אִם הוּא רִסָּב
וְיֹתֵר מִעֲשָׂר אֲמוֹת בֵּין בְּתִים לְמָקוֹם הַנֶּה פְּשִׁיטָא דְּאֲסוֹר, שֶׁהִרְ
יֵשׁ כִּרְצָה הַמִּסְפָּקָת בֵּין הַמַּחֲצִיחַ לְבְּתִים, וְאֲפִלוּ בִּקְחוֹת מִשְׁעוֹר
(יז) אִם אֲפִשֵׁר גַּם־כֵּן שִׁישׁ לְאָסֹר, שֶׁלֹּא יַעֲלֶה עַל דַּעְתָּם שֶׁהַתֵּתֵר
הוּא מִפְּנֵי הַשִּׁפְה שֶׁמַּעֲבִיר הַנְּהָר שִׁמְתַּלְטֵט עֲשָׂרָה טַפְחִים מִחוּץ
אֲרַבַּע אֲמוֹת, וְיִבְאוּ הַתֵּתֵר אִף בִּמְפִשֵׁל לְגַמְרֵי בְּלִי שׁוֹם תְּקוּן.
וְעֵין כְּבִאדוֹר הַלֵּלֶּה שֶׁבְּאֻרְנוּ שֶׁבִּמְקוֹמֵם הַחֲצֵר יֵשׁ לְהִקְלֵל בְּנִיחָה!:

ד (כה) וְכִנְגֵד הַלְחִי. רֹצֵה לִמּוֹר, בֵּין שִׁמְתוֹן הַמְכוֹי כְּבִדּוֹר אוֹ

בפחלי, מתר להשתמש כנגדם. מיהו, יט) יש פוסקים דסוברים, דנזקא כשזז המקום שפגגד נזקיו לא היה בו כשעור ארבעה טפחים על ארבעה טפחים, דאז בטל לגבי פנים ומתר להשתמש תחתיו וכן להכניס משם (כ) לפנים, אבל כשיש בזה השטח ארבעה על ארבעה וכל-שכן יותר, נחשב זה המקום כפרמלית לענין שאסור לטלטל בו רק תוך ארבע אמות, וכן להוציא ממנו לרשות-הרבים או להכניס לרשות-התחתית אסור: (ל) ויש פוסקים שאין מחלקים בזה²⁹, וסוברים דאפילו יש בו ארבעה על ארבעה וגם-כן בטל לגבי פנים: (כו) **אבל בפתוח לפרמלית**³⁰ וכו'. אף-על-כך דבעלמא פרמלית קיל מרשות-הרבים, מכל מקום לענין זה אמרין מצא מין את מינו וגו', פורש, דפרמלית שביין לחיים, אף היא לא היה בו שעור פרמלית מתחלה, שלא היה ארבעה על ארבעה טפחים, מצא מין את מינו שחוצה לו וגומר משנתו ונתחזק להצטרף לפרמלית שבעדו³¹, ושם פרמלית בעלי ואסור להשתמש תחתיו וגם להכניסו לפנים, מה שאין כן בפתוח לרשות-הרבים, שהוא אין מינו כלל, אין מצטרף עמו ובטל לגבי פנים: (כז) **בין תחת הקורה**. ובספר אליה רבה מצדד להקל להשתמש תחת הקורה אפילו פתוח לפרמלית, וכן

שער הציון

(ד) ר"ש: (טו) גמרא: (טז) מבאר באחרונים בסימן שסג ע"פ כט, ע"פ שם: (יז) מגן אברהם ופשוט: (יח) מגן אברהם: (יט) חוספות וריש"א: (כ) אבן הלוציאל לחנן משמע במקמה ראשונים דאסור, דמן התורה רשות היחיד במקום הזה, דהא הוא תוך המבוי והמבוי יש לו שלש מחיצות דהוא רשות היחיד דאורייתא, עין בריטב"א ורשב"א: (כא) הרמב"ן בבאור דברי הר"ף, וכן מצד קצת הרשב"א בחדושי, עין שם:

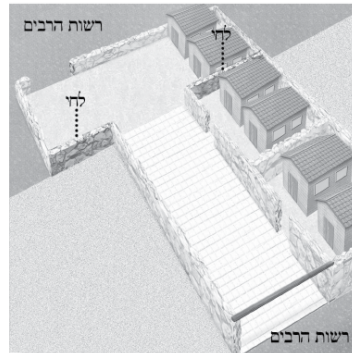
הלכות שפת סימן שסה

ביאורים ומוספים

[ש"ע ס"ג]

אָבֵל אַם נֶרְאִים, עוֹלָיִם לוֹ מְשׁוּם לְחִיָּה.

(16) בזה

[ש"ע שם]

לְרִחְקָהּ פְּחוּתָהּ מִסְּאֵתִים⁽¹⁹⁾.

19) על לשון זה כתב החזו"א (א"ח סי' פח ס"ק י) שאינו בדוקא, אלא מותר אפילו בשיעור בית סאתים מצומצם, כמבואר בש"ע לעיל (סי' שנט ס"א). וראה בביה"ל שם (סוף ד"ה רחבה).

[משנ"ב ס"ק כ]

וְשׁוּב אֵין הֶחָצֵר יָכוֹל לֵאסֹד עֲלֵיוֹ⁽²⁰⁾.

20) וטעם ההיתר, משום שהגיפופים נחשבים כלפי המבוי כלחי הנראה מבחוץ, כמבואר בש"ע לעיל (סי' שסג ס"ט). אמנם, היינו דוקא כשאין הגיפופים נמשכים ד' אמות, אבל אם הם נמשכים ד' אמות, כתב השו"ת הלכות (ס"ט) שמבואר במשנ"ב לעיל (סי' שנח ס"ק צו) שאינם מתירים מדין נראה מבחוץ.

[משנ"ב ס"ק כז]

כְּאֵלוֹ נִפְרָץ לְכַרְמְלִית⁽²¹⁾.

21) וכדי לתקן מבוי זה, צריך לעשות צורת הפתח מצידו האחד ולחי או קורה מצידו האחר, כמבואר בש"ע לעיל (סי' שסד ס"א).

[משנ"ב שם]

אֵיךְ יוֹעִיל זֶה לְהַמְבִּי⁽²²⁾.

22) והחזו"א (א"ח סי' פח ס"ק יא) כתב, שאף ברחבה אפשר להתיר את המבוי מדין לחי הנראה מבחוץ. וביאר, שנחלקו בזה הראשונים, ודברי המשנ"ב הם כדעת התוס' (עירובין כד, ב ד"ה ההיא), אבל דעת הרמב"א (שם ד"ה אלא) שאם אין כותלי המבוי נכנסים לרחבה ואין הגיפופים נמשכים ד' אמות, מותר המבוי מדין לחי הנראה מבחוץ אף שאין הכתלים מועילים להתיר את הרחבה, ופסק החזו"א כדעה זו. וראה מה שכתבנו בזה לעיל סי' שנח ס"ק צו, וסי' שסג ס"ק לב.

[משנ"ב שם]

וְאֶפְלוּ כְּפָחוֹת מְשֻׁעָר זָה⁽²³⁾.

23) משמע מדבריו שאם המרחק בין כותלי המבוי לצד השני של הנזהר הוא פחות מעשר אמות, היה מן הדין להתיר את המבוי על ידי כותל זה מדין עומד מרובה על הפרוץ, לולי הטעם שיבואו להתיר במפולש לגמרי, ואף שבאופן זה הפרצות שבשני צידי המבוי הן זו כנגד זו. ובדעת החזו"א בזה, ראה מה שכתבנו בביה"ל לעיל סי' ד"ה צריך.

[משנ"ב שם]

שְׂבִמְקוֹם הַצִּדָּה לֵשׁ לְהִקָּל כְּנֵה⁽²⁴⁾.

24) וראה מה שכתבנו בזה בשעה"צ לעיל סי' שסג ס"ק צג.

[ביה"ל ד"ה וכגון שנכנס]

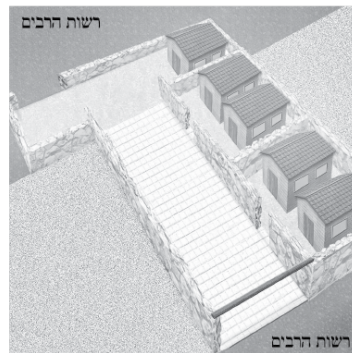
וְהָיָה הוּא כְּאֵלוֹ לֹא נִכְנסוּ מִבְּפָנִים⁽²⁵⁾.

25) וכן אם רק בצד אחד נכנס הכותל ג' טפחים ובצד השני נכנס פחות מג' טפחים, יש להתיר מדין נראה מבחוץ, כיון שבמבוי צריך לחי רק מצד אחד ודברי הביה"ל להלן (סי' שעד ס"ג ד"ה המשך במילואים עמוד 17

[ש"ע שם]

וְהַפְרָצָה שְׂבִמְבִּי לְחָצֵר אֵינוֹ מִצַּד הַחָצֵר, וּפְרָצוֹת הַחָצֵר מִצַּד הַשְּׁנַי אֵינָן מְכַנָּנוֹת כְּגֹדֶר פְּרָצָה הַמְבִּי⁽¹⁷⁾.

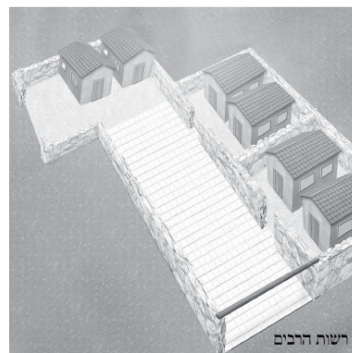
(17) בזה

[ש"ע שם]

וּפְרָצָה הַחָצֵר לְמִבְּי מִצַּד⁽¹⁸⁾.

(18) בזה

מילואים הלכות שבת סימן שסד המשך מעמוד הקודם

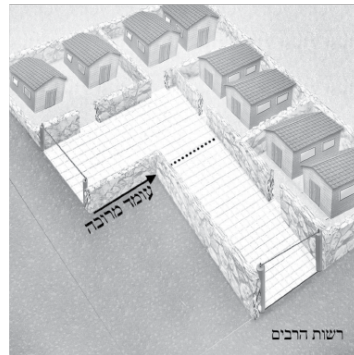
[ביה"ל ד"ה דינו]

קדושי י"ש לסמך להקל קדעת האתרוגים המקלין¹³).

(13) והחזירא (א"ח סי' סה ס"ק ה) כתב, שאם עשה בראשו האחד של המבוי העקום צורת הפתח, צריך לתקן לחי בעקמומית, ואי אפשר להתיר את הפירצה שבעקמומית על ידי עומד מרובה גם אם העקמומית אינה רחבה י' אמות. ואף לדעת הר"י הסובר שבמבוי עקום שתיקן בלחיים ב' ראשו אין צריך לעשות תיקון בעקמומית, מימ באופן זה שלא תיקן אלא מבוי אחד, צריך לעשות תיקון בעקמומית. וטעם הדבר שאין העומד המרובה מתיר, הוא משום שמבוי עקום נדון כמבוי אחד גדול המתעגל, ואם כן אין לומר בו עומד מרובה בעקמומית.

ולגבי מבואות שלנו, כתב שם (ס"ק יז) שאין צריך לעשות כלל תיקון בעקמומית, וניתרות הן מדין עומד מרובה על הפרוץ. שכיון שמעיקר הדין יש למבואות שלנו דין חצירות, ובחצר אין חסרון שיש בה פריצות מפולשות, לכן אין דנים את העקמומית כחצר המתעגלת, ומותר. אמנם בביה"ל מבואר שלא רצה להתיר רק על סמך מה שמבואות שלנו דינם כחצרות, אלא בצירוף דעת הר"י הנ"ל שאין צריך תיקון בעקמומית.

עשר אמות, אין אומרים שדי שיעשה בראשו בכל צד צורת

הפתח, ומקום העיקום יחשב כסתום על ידי עומד מרובה שמתיר פחותה מעשר כאילו הם שני מבואות כזה וזה, לפי שמבוי עקום נדון מדרבנן כמבוי אחד עגול, ואין כאן עומד מרובה כלפי פירצת העקמומית. וכמו כן אם עשה צורת הפתח רק בעד אחד של המבוי, אין להתיר חלק זה של המבוי עד העיקום מדין עומד מרובה, וכנ"ל.

הלכות שבת סימן שסה המשך מעמוד 454

בחצר כמו במבוי [ראה בזה בשו"ע להלן סי"ג], ופירש את דברי הברייתא (עירובין כב, ב) שחצר שהריבם נכנסים לה בזו ויוצאין בזו מותרת, על פי מה שכתב רש"י שם (ד"ה דלא ניהא) שמדובר שהיו לה גידודים, ומבואר בגידודים מתירים גם כשרבים בוקעים שם. וכן משמע בשו"ע מהרש"ם (ח"ב סי' עז), וכן בחזו"א (א"ח סי' סה ס"ק ס), שכתב שפירצת ד' טפחים בשאר הרוחות אוסרת כשרבים בוקעים בה ואין שם גידודים. ואם המקום מטונף ברפש וטיט וריבם בוקעים בו, ראה מה שכתבנו בביה"ל ד"ה דלא בקעי.

[משנ"ב ס"ק ט]

ד"ה בנדיא קעצב הלוי בנ"אדס⁹).

(9) ואם נשארו בפירצה גידודים [מחיצה ג' או ד' טפחים] וריבם בוקעים עליהם למבוי, דעת הבי"ח (סי' שסב ד"ה ומשמע) שאין הגידודים מועילים להתיר את המבוי, צריך לעשות שם צורת הפתח. והפמ"ג (כאן א"א ס"ק ד) כתב, שלדעת המג"א הגידודים מתירים אפילו אם רבים בוקעים שם. וכדעת המג"א משמע באבן העזר (כאן), שכתב שבקיעת רבים אוסרת

הלכות שבת סימן שסו המשך מעמוד רכח

(15) משמעות דבריו שהחצר מותרת בכל אופן, ואילו המבוי יש פעמים שאסור. והחזירא (א"ח סי' סה ס"ק מ) תמה, שאם המבוי אסור, אם כן גם החצר נאסרת משום שהיא פרוצה למקום האסור לה.

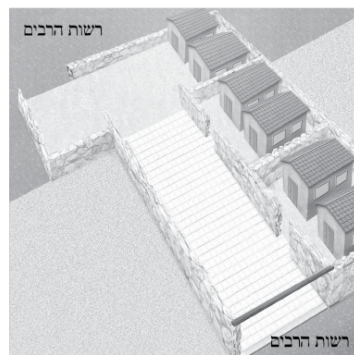
ובדברי השעה"צ משמע שאף אם תיקן את המבוי בפתחו [השני] על ידי לחי, מועיל התיקון גם לחצר, אף שחצר צריכה תיקון של פס ד' או ב' פסין ברוחב משהו [כמבואר בשו"ע לעיל סי' שסג ס"ב], שכיון שהלחי מועיל למבוי, נמצאת החצר פרוצה למקום סתום. והחזירא (שם ס"ק לח ו-מ) הסתפק בזה, וציון לדברי השעה"צ שפשט להתיר.

ואם המבוי פרוץ לחצר לגמרי, או שהעומד ביניהם אינו מרובה על הפרוץ, כתב השו"ע הרב (סי' שסג סכ"ז) שאין למבוי זה דיני מבוי שיהא נותר על ידי לחי וקורה, אלא צריך להתירו על ידי תיקוני חצר [פס ד' טפחים או א' ב' פסין ברוחב משהו] כשפתחו פחות מ' אמות, או בצורת הפתח, וכן כתב החזירא (שם ס"ק מט). והוסיף שם החזירא לדין, באופן שמצד החצר העומד מרובה ומצד המבוי אין העומד מרובה, האם אפשר לתקן את פתח המבוי בלחי וקורה, או שבתל ממנו שם מבוי.

[שו"ע שם]

ויבוי אסור אפלו אינו כנגד פריצת הקצרה¹⁴).

(14) כזה ו

[שעה"צ ס"ק יג]

אז מהי פשעו יחד לטלטל בחצר, ולענין מבוי צ"ע לקמח בשלחן-ערוך¹⁵).